

A.7. Az alanyi oldal tényállási elemei (szándékosság és gondatlanság; motívum és célzat)

Vázlat
Záróvizsga-felkészítő konzultáció Büntetőjog c. tárgyból
Jogász alapszak
Miskolc, 2016.

A bűncselekmény alanya

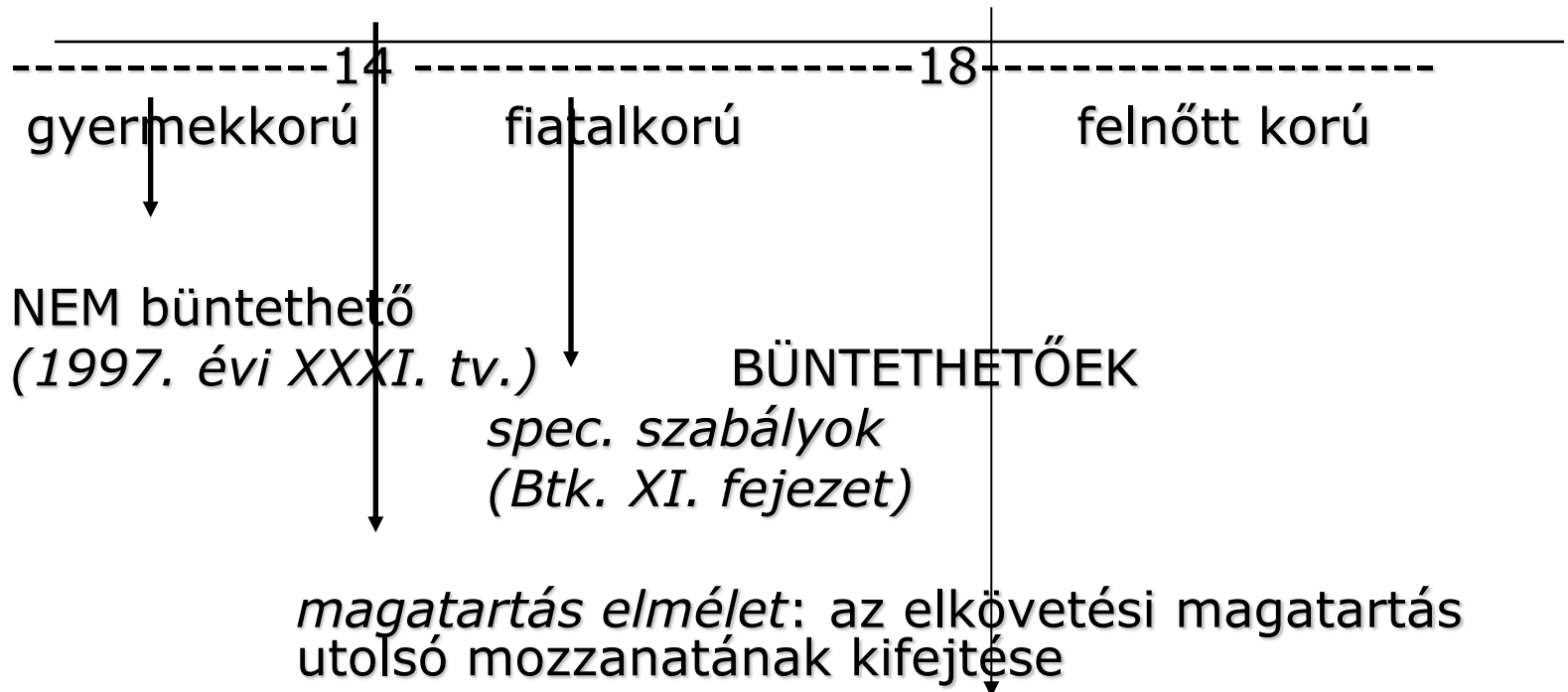
Az alanyi oldal szubjektív tényállási
elemei

1. A szándékosság
2. A gondatlanság
3. A motívum és
4. A célzat

A bűncselekmény alanya

Az alannyá váláshoz szükséges feltételek:

1. **Életkor:** a bcs. elkövetésékor 14.(12.) életévét betöltése

fiatal felnőttek (BKv 56)

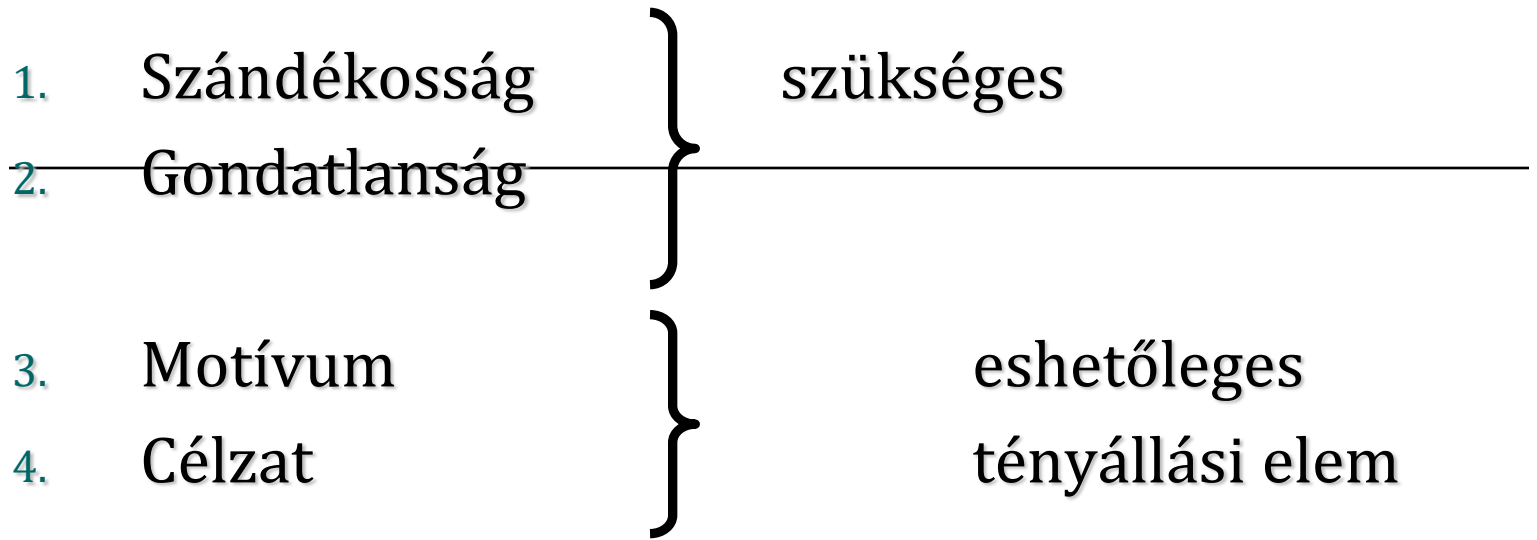
2. Megfelelő **beszámítási képesség** (legalább korlátozott)

beszámítási képesség fogalma (büntethetőségi akadályok): felismerési + akarati képesség

- beszámítható *büntethetőek*
- ~~korlátozott beszámítási képességgel rendelkező~~
(korlátlan enyhítési lehetőség)
- beszámíthatatlan személy *NEM büntethető*

3. Természetes élő személy, individuum rendelkezhet vele

(Jogi személyekkel szemben speciális jogkövetkezményt - intézkedéseket - lehet alkalmazni.)

FONTOS! Btk. fogalom, elhatárolások tudati és akarati/érzelmi oldal szempontjából

1.) Szándékosság

Btk. 7. § „Szándékosan követi el a bűncselekményt, aki cselekményének következményeit kívánja (1) vagy e következményekbe belenyugszik (2).”

○ **Fajtái:**

- egyenes szándék (dolus directus) (súlyosabb)
 - eshetőleges szándék (dolus eventualis)
- A törvény csak az akarati-érzelmi oldalt határozza meg
- Enyhítő körülmény: eshetőleges szándék (BKv 56.)

○ Tudati (értelmi) oldal

○ Akarati-érzelmi oldal

a) Tények tudata

(törvényi tényállás valamennyi objektív elemére)

b) A csel. társadalomra veszélyességének a tudata (materiális jogellenesség)

(cselekménye a társadalmi elvárásokba ütközik)

Tudati (értelmi) oldal

- biztosra veszi,
- valószínűnek tartja,

- reálisan lehetségesnek tartja az elkövetési magatartás és a következmények megvalósulását

Akarati-érzelmi oldal

- EGYENES szándék:
magatartása
következményeit
„kívánja”

- *ESHETŐLEGES* szándék:
„belenyugszik”

- **Rögtönös szándék** (dolus repentinus)
 - Erős felindulásban elkövetett emberölés (Btk. 167. §)
- **Sértő szándék és veszélyeztető szándék**

Sérelmet (pl. halál) átfogja a szándék

Csak a veszélyhelyzet előidézésére terjed ki. (pl. halált okozó közúti veszélyeztetés)

- **Limitált veszélyeztetési szándék**
 - az elkövető szándéka csak az eredményként megfogalmazott veszélyhelyzetet fogja át
 - ha a szándéka átfogja a minősítő körülménybe foglalt eredményt, akkor már nem materiális veszélyeztető bűncselekmény, hanem materiális sértő (Btk. XII. fejezet)

BKv 41.

- I. A szándékos veszélyeztetési bűncselekmények - így a Btk. 234. §-a szerinti közúti veszélyeztetés - esetében az elkövetőnek a veszélyhelyzet előidézésén túlmenő - a minősített alakzatokba foglalt - bármely káros eredményre *kizárólag csak a gondatlansága* terjedhet ki.

(korábban Legfelsőbb Bíróság 123. sz. BK)

○ NAGYON FONTOS! vegyes bűnösség

- A Btk. a „vegyes bűnösségű bűncselekmények” kategóriát nem ismeri, mivel egy bűncselekmény bűnösség szempontjából vagy szándékos, vagy gondatlan.
-

- Vegyes bűnösségű bűncselekményről akkor beszélünk, ha a bűncselekmény (a tényállás) objektív elemeinek egy részére a szándékosság, más elemre vagy elemekre pedig a gondatlanság terjed ki.

Különbséget kell tenni a szerint, hogy a vegyes bűnösség az alaptényállás [a)] vagy a minősített eset [b)] vonatkozásában áll fenn.

a) Az alaptényállás tekintetében

az a szabály, hogy amennyiben legalább egy objektív tényállási elemre a gondatlanság terjed ki, az egész cselekmény gondatlannak minősül.

(Így ha például egy tényállási elemre az elkövetőnek nem terjedt ki a szándéka, csak gondatlansága, és az adott bűncselekménynek nincs gondatlan alakzata → az elkövető nem vonható felelősségre (pl.: nem tudta, hogy a sértett még nem töltötte be a 14. évét, nem felel szexuális visszaélésért)

HA van gondatlan alakzata, akkor az megvalósulhat

- tiszta gondatlan formában

- **vegyes bűnösségi szerkezet** mellett (ugyan a tényállás egyetlen elemére terjed csak ki a gondatlanság, azonban emiatt már gondatlannak tekintendő)

b) A minősítő körülmények tekintetében:

különbséget kell tenni a szerint, hogy a minősítő körülmény eredmény vagy egyéb objektív tényállási elem.

- Ha a minősítő körülmény egyéb objektív tényállási elem, akkor az elkövető szándékának erre is ki kell terjednie, egyébként ez a körülmény nem írható az elkövető terhére.

- Pl. a különös kegyetlenséggel elkövetett emberölésért

Ha a minősítő körülmény a bűncselekmény eredménye, akkor az elkövetőnek legalább a gondatlansága ki kell terjedjen az eredményre ahhoz, hogy az elkövetőt ezért felelősségre vonják.

- Erről rendelkezik a Btk. 9. §-a. A „legalább a gondatlansága” kitétel arra utal, hogy az eredményért akkor felel az elkövető, ha arra vagy a szándéka, vagy a gondatlansága kiterjedt. (Pl. a testi sértés eredmény szerinti minősített esete a maradandó fogyatékoság. Ezért akkor felel az elkövető, ha erre akár a szándéka, akár a gondatlansága kiterjedt.)

- Ismeretes végül az un **szűk értelemben vett vegyes bűnösségű (praeterintencionális) bűncselekmény** fogalma.

Ebben az esetben az eredményre, mint a bűncselekmény minősítő körülményére az elkövetőnek kizárólag a gondatlansága terjedhet ki.

- Ilyen bűncselekmény a halált okozó testi sértés (ha a halálra, mint eredményre az elkövető szándéka terjed ki, emberölés a helyes minősítés).

2) Gondatlanság

Btk. 8.§: *„Gondatlanságból követi el a bűncselekményt, aki előre látja cselekményének lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában (1), vagy cselekménye lehetséges következményeit azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körültekintést elmulasztja (2).”*

Fajtái:

- tudatos gondatlanság (luxoria) - 1.
- hanyagság (negligentia) - 2.

TUDATOS GONDATLANSÁG

Tudati oldal

„lehetségesnek tartja”

Eltérés az **eshetőleges szándékhoz** képest (konkrét előrelátás), hogy a tudatos gondatlanságot **ABSZTRAKT előrelátás** jellemzi (Horváth Tibor)

Akarati-érzelmi oldal:

„**könnyelműen bízik**” a következmények elmaradásában
Értékelést igényel

- Van **alapja** a bizakodásának (konkrét körülmény: saját ismeretei, képessége, ügyessége)
- Az **alaptalan** bizakodás egyenlő a belenyugvással eshetőleges szándék
- **Megalapozott** bizakodás → – hiányzik a bűnösség
- **Eshetőleges szándék:** a pszichés viszonyt a *belenyugvás*, azaz a közömbösség jellemzi

HANYAGSÁG

- Tudati oldal

- Akarati-érzelmi oldal:

- nincs

- magatartása
következményeit
nem látja előre,
pedig az
elvárható
gondosság
alapján előre
láthatta volna

○ Hanyagságnál büntetőjogi felelősségre vonás alapja:

- Elkövetőtől elvárható előrelátás hiánya jellemzi
- Értékelést igényel

TŐLE ELVÁRHATÓSÁG feltételei:_____

- Objektív: *gondossági kötelezettség (írott szabályok, szakmai szokások, szakmai szabályok)*
- Szubjektív: *gondosságra való képesség*
 - konkrét elkövetőre vonatkozó ismerv
 - ha nem képes erre az elkövető, nem vonható felelősségre

3. **Motívum** (fogalom + példák)

4. **Célzat**